ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 238 — ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ — 15 ՕԳՈՍՏՈՍ 1856

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

Տարեկան գինն է . . . . 120 ղրշ.
Վեցամսեայ „ . . . . 65 „
Եռամսեայ „ . . . . 35 „
Մէկ ծանուցումը տողին 40 փարա է :
Ստորագրութիւնները կանխիկ են :
Ստորագրութիւնները ամէն ամսոյն 1 էն եւ 16էն կը սկսին :

Դուրս երթալիք լրագիրներուն համար ծախքը ամէն մէկ թիւին համար 20 փարա է :
Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ [illegible] եւ իւր գրութիւն [illegible] եւ ամէնց առաջուան ծախքը խրկողին վրայ է :

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ 15 ՕԳՈՍՏՈՍ

Եւրոպայի լրագիրները կարեւոր լուր մը չեն բերեր այս շաբթու :

Սպանիոյ խռովութիւնները բոլորովին դադրած ըլլալով, ամէն մարդ անհամբերութեամբ կսպասէ նոր կառավարութեան ընելիք անօրէնութիւններուն :

Կըսուի թէ մօտ ժամանակէն պաշտօնական վճիռը պիտի վերնայ Մադրիտի վրայէն եւ պատգամաւորաց ժողովը նորէն պիտի գումարուի :

Ազգային զօրաց զէնքերը առնուելով գունդերը կը լուծուին, եւ անոնց տեղը նոր տեսակ անկանոն զօրաց գունդեր պիտի կազմուին :

Ռուսիոյ կառավարութիւնը որ մինչեւ հիմա Սպանիոյ Թագուհւոյն կառավարութիւնը օրինաւոր չէր ճանչնար, վերջապէս Գաղղիոյ կայսեր միջնորդութեամբը այս օրերս ճանչնալով, Նարվաէզ մարաջախտը Սպանիոյ դեսպան անուանեցաւ Ռուսիոյ արքունեաց քով :

———

Իտալիայի մէջ մաաց գրգռութիւնը կը շարունակէ : Գլխաւորապէս Նաբոլիի մէջ խորին յուզմունք մը կայ : Ցերութեան զօրքերուն մէջ անգամ ապստամբութեան նշաններ տեսնուիլ սկսեր են : Կառավարութիւնը քանի մը թեթեւ զիջումներ ըրաւ․ լայն եզերքով գլխարկ կրելու եւ գաղղիական ձեւով ընչայք եւ մօրուք ունենալու արգելքը վերցուց :

———

Յայտնի է, որ Փարիզի դաշնադրութեան 16 երորդ յօդուածին մէջ ըսուած է, թէ եւրոպական տէրութիւնները յանձնաժողովական ժողով մը պիտի սահմանեն Դանուբի ազատնաւարկութեան դժուարութիւն տուող նիւթական արգելքները վերցնելու համար պէտք եղած աշխատութիւնները որոշելու եւ կատարել տալու համար : Այս յանձնաժողովական ժողովը կազմելու համար Ռուսիոյ տէրութիւնը գործակալ ընտրեց Օֆֆէնպէրկի ասպուհը․ Աւստրիոյ տէրութիւնը Գ․ Գէք․ Պրուսիոյ տէրութիւնը Պիթթէր խորհրդականը : Միւս տէրութեանց գործակալները դեռ յայտնի եղած չեն :

———

Խամպիէն յուլիս 30 թուով լուր կուտան, թէ սահմանագլուխի որոշման յանձնաժողովական ժողովը ժամանակէ մը 'ի վեր Ալեքիման հասեր է : Ժողովին անդամները Օտեսա երթալու կը պատրաստուին եղեր :

———

Մոլտավիայի Եօտլ-Դէնիւբեան լրագրին հետեւեալ լուրը կը հրատարակէ :

Պեսարապիայի Պօլկրատ քաղաքին վրայօք ծագած դժուարութիւնները այդէն ծանօթ են ամենուն : Այս քաղաքը՝ Փարիզի դաշնագրութեան մէջ որոշված նոր սահմանագլուխի գծին նայելով՝ երկուքի պիտի բաժնուէր :

Այս դժուարութիւնը լուծուեցաւ : Ա․ Աղեքսանդր կայսրը ինքնին որոշեց որ Պօլկրատ քաղաքը Մոլտաւիայի պէտք է խառնուի :

———

Հեռագրական լուր մը կը ծանուցանէ թէ Երևան-Ասափի մէջ Ռուսիոյ կողմէն դրված պահապան զինուորներն անկէ մեկներ են :

Կըսուի թէ այս կղզին խնդիրը Դանուբի նաւարկութեանը վերաբերեալ խնդիրները կարգի դնելու յանձնաժողովական ժողովին քննութեանը յանձնուեր է :

———

Ռուսիոյ մէջ ամենուն ուշադրութեան եւ զբաղմունքի նիւթ եղած է կայսեր թագադրութեան հանդէսը՝ որուն համար նմանը չտեսնուած պատրաստութիւններ կըլլան Ռուսիոյ մէջ :

———

Գերմանական լրագիրները կը ծանուցանեն, թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը Փարիզի դաշնադրութիւնը ստորագրող տէրութեանց իմացուցեր է Սեւ ծովու եզերքները պահպանելիք ռուսական նաւախումբին կազմութիւնը :

Այս նաւախումբին նաւերը Քրօնշթատի նաւահանգիստը պատրաստուելով Սեւ ծով պիտի գան :

———

Անգղիոյ Վ․ Թագուհին Ղրիմի մէջ պատերազմող անգղիական բանակին զօրքերը Լոնտրա հասնելնուն պէս հետ գնեաց աչքէ անցուց :

Այս առթիւ հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակուեցաւ զօրքերուն :

Թագուհին Արեւելքի բանակին մէջ ծառայող գունդերուն զօրահանդէսը ընելովը, բարձրապատիւ Սպարապետին յանձնեց բոլոր զօրքերուն իր կողմանէ բարեւել այս դժուար ծառայութեանն դաժանութեան վրայ :

"Նորին վեհափառութիւնը արժանի համարեցաւ իր չափաղանց գոհութիւնը յայտնել անոնց բարեկարգութեանն ու հրահանգին համար :

Իրենց դէմ կեցող օդի եւ ձմեռներէց թշնամիին դէմ պատերազմին մէջ ձեռք բերած յաջողութիւններովին աղէկ երախտագիտութեամբ արժանի եղան :

Պատերազմի վիճակէն անբաժանելի եղած նեղութիւններուն դիմանալու համբերութիւնը եւ անոնց յաղթելու համար բնական [illegible] պէտք եղած հաստատամտութիւնը անգղիացի զինուորին յատուկ է [illegible] եւ պատերազմին գեղեցիկ ցուցքին, որ պատերազմին առաջ շարունակված երկար խաղաղութեան ժամանակը՝ անգղիացի զինուորն այս առաքինութիւնները չէ կորսնցուցած :

Թագուհին կուզէ իր բազմաթիւ բնակիչ պաշտօնակալներուն ու ամենաքաջ զինուորներուն կորուստը․ բայց պատմութիւնը Սեւաստոպօլի առջեւի երկիրը պիտի նուիրագործէ երբեւ դիւցազուններու գերեզման մը :

———

Գաղղիական Մօնիթէօր լրագիրը կը ծանուցանէ, թէ Պավիէրայի Թագաւորին որդին Ատալպէր իշխանը Փարիզ հասնելով՝ յուլիս 30 ին Ա․ Նաբոլէոն կայսեր հետ տեսնուեր է : Յայտնի է, որ այս արքայազուն իշխանը Յունաստանի աթոռին ժառանգ պիտի ըլլայ թէ որ Օթոն թագաւորը առանց զաւակ ունենալու վախճանի : Սպանիոյ արքայազուն Ամալիա իշխանուհին նշանված ըլլալով՝ Սպանիա կերթայ ամուսնանալու :

———

Տրապիզոնէն մայրաքաղաքիս Ժուռ. տ'Օրիան լրագրին գրված նամակի մը մէջ հետեւեալ լուրերը կը կարդանք :

"Անգղիացի Սթիւըրթ հազարապետին Կարս երթալուն ու հոն չընդունվելուն վրայօք այլեւայլ պատմութիւններ եղան լրագիրներուն մէջ, որոնք ուղղելը անպատեհ չթուիր ինծի :

Ահաւասիկ եղելութեան ստոյգ պատմութիւնը :

Երբ գնդապետ որ Վիլեմս փաշային գերի եղածին ատեն․ Անատօլուի օսմանեան բանակին քով Անգղիոյ գործակալ կարգված էր, Սթիւըրթ հազարապետ Կարս երթեց : Այս պաշտօնակալը Կարսի Ռուսաց յաղթական զօրքերէն խնամվելու կերպով նշանակվեցաւ եւ Կարս տարվեցաւ հայազգի Մէլիքօֆ գնդապետին առջեւ, որ պատերազմին ժամանակը Ռուսիոյ ծառայող Պէպուտ Պաշը-պօզուքներուն հրամանատարն էր : Սթիւըրթ հազարապետին պաշտօնը՝ կերեւի որ Կարսի ամրութիւններուն վիճակը հասկընալ էր, ուստի հրաման խնդրեց Մէլիքօֆ գնդապետէն որ զանոնք աչքէ անցնէ : Գնդապետն հետեւեալ պատասխանը տուաւ : "Թէ որ քաղաքին կամ ամրութիւններուն վիճակին վրայ տեղեկութիւն առնելու եկեր ես, պատասխան չունիմ ձեզի տալու : Թէ որ լանծիս նայելով քաղաքը ուզելու եկեր էք, նոյն պատասխանը կուտամ ձեզի : Ասոնք անանկ խնդիրներ են, որոնց վրայօք որոշում ընելու ոչ իշխանութիւն ունիմ եւ ոչ կառավարութեանս կողմէն պատուէր մը : Պէտք է որ ձեր կառավարութիւնը ուղղակի իմ կառավարութեանս հետ խօսակցի եւ մեր յարաբերութիւնները անմիջապէս դադրին : Թէ որ ընդհակառակն, զբօսանքի համար, հետաքրքրութեան համար ճանապարհորդութիւն մը նէ ըրածնիդ, թէ որ աշխարհատես մը նէք, թէ որ իբրեւ անգղիացի զինուորական պաշտօնակալ մը կուգաք ռուս պաշտօնակալի մը այցելութիւն ընելու, այն ժամանակը խնդիրը կը փոխուի․ իմ հիւրն էք, տունս սեղանս ձիերս պատրաստ են ձեր ծառայութեանը : Իմ ալ բերկրութիւն կը համարիմ ինծի ձեր այցելութիւններուն առաջնորդել եւ պէտք եղած տեղեկութիւնները տալ․ ինչպէս կուզէք գործածեցէք զիս : „ Անհնար էր ասկէց աւելի քաղաքավար խօսքեր ընել : Սթիւըրթ հազարապետը եւ դարձաւ գնաց առանց կարող ըլլալու իր պաշտօնը կատարել :

Երէկուան առջի օրը օսմանեան Իզզէտ շոգենաւը Կ․ Պոլիս գնաց երկու գաղղիացի պաշտօնակալ տանելով Մ․ Միրշէր եւ Սամէ անունով : Այս երկու պաշտօնակալները՝ Ռիֆաթ պէյ անունով օսմանեան ձիաւոր բաց փաշապետի մը հետ պաշտօնով կը պտըտին Անատոլը, եւ երկու թագաւորութեանց հեռակէտին Սէյիտ Էլի եւ Կոստանդեան :

Ասոնք քանի մը օր Էրզրում կեցան եւ ամրութիւններն ու շրջակաները աչքէ անցունելէն ետեւ, Կարս անցան, ուր Մէլիքօֆ գնդապետը մեծ պատուասիրութեամբ զիրենք ընդունելու ելաւ․ 29 ի պատերազմին դաշտը պտըտեցուց, եւ այն օրը Օսմանեան պատնէշներուն դէմ Ռուսաց ըրած յարձակման վրայ մանրամասն տեղեկութիւն տուաւ : Կարսէն Մ․ Միրշէր եւ Սամէ պաշտօնակալները Կիւմրի գացին, բայց չկրցան ներս մտնել ու անցան Թիֆլիզ գացին : Ընդհանուր զօրապետ Մուրաւիեւ իշխանը նախ պատուաւոր ընդունելութիւն ըրաւ անոնց, եւ Վ[illegible] ըսված հեծելազօրաց պաշտօնակալ մը քովերնին ծառայութեան դրաւ բոլոր հոն կեցած ժամանակնին : Պէհպուտով զօրավարը, Քրուլէվ զօրավարը եւ քաղաքական ու զինուորական կառավարիչները մեծ յարգանք ըրին այս գաղղիացի պաշտօնակալներուն : Զօրապետները անձամբ իրենց այցելութիւնը հատուցին :

Քրուլէվ զօրավարը՝ ինչպէս յայտնի է, Մալաքոֆի պաշտպանութեամբ հրամանատարութիւնը կընէր, եւ հոն իր բանակի օգնականներուն հետ վիրաւորուեր էր : Սեւաստօբոլի պաշարմանը վրայօք երկար խօսեցաւ այս գաղղիացի պաշտօնակալներուն հետ :

Գ․ Միրշէր եւ Սամէ այցելութիւն ըրին Հայոց բուն Պատրիարք Ներսէս կաթողիկոսին հետ, որ ամէն եկեղեցականաց ծերագոյնն է 104 տարեկան : Ասիկա փառաւոր ծերունի մըն է

տակաւին բաւական առոյգ, եւ իր մտաւորական կարողութիւնը ամենեւին չէ կորսնցուցած: Երկայն ու ճերմակ մօրուք մը ունի: Խիստ սիրելի ընդունելութիւն մը ըրաւ գաղղիացի պաշտօնակալներուն եւ անգղիի հրաւիրեց: Ներսէս Սրբազանը Էջմիածինէն ելեր էր Մոսկուա երթալու եւ Աղեքսանդր կայսեր թագաւորութեան հանդէսին ներկայ գտնուելու համար. բայց ճամբուն յոգնութիւններէն ստիպուեր է Թիֆլիզ կենալու: Մինկրելիայի այժմեան իշխանուհի Տատեան Քաթերինա տիկինն ալ իր դեռահասակ որդւոյն հետ Մոսկուա կերթայ Օտեսայի ճամբով:,,

Տրապիզոնէն գրուած ուրիշ նամակ մը կը ծանուցանէ, թէ Անատոլուի Օսմանեան եւ Ռուսի սահմանները որոշելու համար Ռուսիոյ տէրութեան կողմանէ ընտրուած գործակալները ժամանակէ մը 'ի վեր Թիֆլիզ հասեր են:

———

Գաղղիական Մօնիթէօր լրագիրը օգոստոս 2/14 թուով հետեւեալ լուրերը կուտայ:

Մ. Ռուլան հասարակաց կրթութեան պաշտօնեայ անուանեցաւ Մ. Ֆորթուլի տեղը որ քանի մը շաբաթ առաջ վախճանեցաւ:

Բէլիսիէ մարաջախտը Մալաքոֆի դուքս անուանեցաւ: Օրէնսդրական ժողովին օրէնք մը պիտի առաջարկուի՝ հարիւրհազար ֆրանք տարեկան ռոճիկ տալու համար Բէլիսիէ մարաջախտին:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ռուսիոյ տէրութեան կողմանէ Բ. Դրան քով արտաքոյ կարգի լիազօր դեսպան ընտրուած Պ. Պուտենիէվ Օտեսայէն Թիւսման անուն աւսշոգենաւով անցեալ երեքշաբթի կէս օրին միջոցները Պէօյիւքտէրէ հասաւ, ուսկից ժամը տասնին միջոցները Պէյօղլուի դեսպանատունը եկաւ իր բոլոր պաշտօնատարներովը: Հետեւեալ օրը արարողապետ Քեամիլ պէյը Ռուսիոյ դեսպանատունը երթալով Պ. Պուտենիէվի գալուստը շնորհաւորեց Բ. Դրան կողմանէ:

Շաբաթ օրը Պ. Պուտենիէվ իւր դեսպանատան խորհրդական Լապանով իշխանին եւ առաջին թարգման Պ. Արկիրօպուլօի հետ Թիւսման շոգենաւով Պէօյիւքտէրէէն իջաւ: Թօփհանէի առջեւ հանելուն՝ շոգենաւը Օսմանեան դրօշակ քաշելով ցամաքի թնդանօթներէն ողջունեցաւ: Երբ Պ. Պուտենիէվ ցամաքը ելլելով կառք մը նստաւ ու Բ. Դուռը գնաց այցելութիւն ընելու արտաքին գործոց պաշտօնէին, Մեծ Եպարքոսին, եւ բարձրագոյն Ատենին նախագահին, որոնցմէ խիստ պատուաւոր ընդունելութիւն գտաւ:

Երկուշաբթի օրը Պ. Պուտենիէվ պատիւ ունեցաւ Օգոստափառ Ինքնակալին ներկայանալու եւ իր դեսպանական վկայագիրները Նորին կայսերական վեհափառութեան մատուցանելու:

———

Բ. Դրան կողմանէ Ռուսիոյ տէրութեան քով յատուկ պաշտօնով արտաքոյ կարգի լիազօր դեսպան ընտրուած բարձրապատիւ Գըպրըզլը Մէհմէտ փաշան անցեալ հինգշաբթի օրը Ֆէյզ Պարի շոգենաւով մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ Օտեսա եւ անկէց Մոսկուա երթալու համար:

Իրեն հետ գացող դեսպանական պաշտօնատարներն են՝

Պէսիմ պէյ՝ խորհրդական (միւսթէշար):

Լիվա Հիւսէյին փաշա.

Սէրվէր էֆէնտի, առաջին քարտուղար դեսպանատան Փարիզի.

Քէնան պէյ, երկրորդ քարտուղար.

Օսման պէյ դնդապետ.

Թէֆիգ պէյ դնդապետ.

Մէհմէտ պէյ հազարապետ.

Սաատ էֆէնտի, քարտուղար դաշնագրերն լեզուի.

Սամիհ պէյ, Րիֆաթ էֆէնտի եւ Շէվքէթ պէյ՝ պաշտօնատար:

Բանդիրիս՝ բժիշկ:

———

Լրագրոյս ընթերցողներուն արդէն ծանօթ է Գարատաղցիներուն այս օրերս ըրած յարձակումը կայսերական տէրութեան հողերուն վրայ: Ասոնք՝ տասը հազար հոգիի չափ՝ Բօտկորիցայի մօտակայ աւանները կոխելով թուրի ու կրակի տուին այն տեղերը, եւ հարիւրի չափ տաճիկ ու քրիստոնեայ ընտանիք թուրէ անցուցին: Օգոստափառ Ինքնակալին բարեխնամ կառավարութիւնը, որ միշտ պատրաստ է իր հպատակաց դաւանանքին ներքեւ գտնուած ժողովրդոց հանդարտութիւնն ու բարեկեցութիւնը պահպանելու, հրաման ըրաւ, որ երկու գունդ զօրք Կ. Պօլսոյ բանակէն եւ երկու գունդ ալ Բումէլիի բանակէն՝ Ալպանիա ու Գօսնա երթան Մանասթըրի զինուորական հրամանատար Ֆէրիք Աբտի փաշային զօրավարութեամբը:

———

Կայսերական հրամանաւ

Մէնթէշէի նախորդ տեղակալ (գայմագամ) Մահմուտ փաշան Լազիստանի կառավարիչ անուանեցաւ:

Թայիր պէյը Մէնթէշէի տեղակալ անուանեցաւ:

Բ. Դրան թարգմանատան անդամ Ալի Նէհատ էֆէնտին Իզմիրի Տէֆթէրտար անուանեցաւ, եւ այս առթիւ երկրորդ աստիճանի պաշտօնատարութեան առաջին կարգը տրուեցաւ իրեն:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Փարիզի Արեւելեան բազմալեզու վարժարանին երեք հիմնադիր վարդապետներէն Արժանապատիւ Տ. Ամբրոսիոս Գալֆայեան վարդապետը՝ որ ժամանակէ մը 'ի վեր մայրաքաղաքս էր, երկուշաբթի օրը Փարիզ վերադարձաւ Մարսիլիայի Տանէօ շոգենաւով:

Այս արժանապատիւ վարդապետը ազգային կարեւոր գործի մը համար եկած էր հոս, որուն յաջողութիւնը՝ օգտակար հետեւանքներուն նկատմամբ՝ ուրախութեան առիթ մըն է բոլոր ազգասիրաց:

Յայտնի է շատերուն, որ Գերապատիւ Տ. Սարգիս Թէօդորեան, Գերապատիւ Տ. Գաբրիէլ Այվազովսքի եւ Արժանապատիւ Տ. Ամբրոսիոս Գալֆայեան վարդապետները՝ Վենետկոյ Մխիթարեանց ամենէն երեւելի եւ բազմարդիւն միաբաններն էին, եւ իրենց գործունէութեամբն ու հանճարովը մեծամեծ ծառայութիւններ ըրած էին նոյն ուխտին: Գերապատիւ Սարգիս վարդապետը Վենետկոյ Մխիթարեանց վանքին հոգի եւ կենդանութիւն տուած է Սամուէլ Մուրատայ մեծագումար կտակը իրեն վստահեցնելով անհնարին տառապանօք: Գերապատիւ Տ. Գաբրիէլ վարդապետը իր բազմալեզու հմտութեանցը կողմանէ միակ էր վանքին մէջ եւ գրաւոր վաստակներովը առաջին: Արժանապատիւ Տ. Ամբրոսիոս վարդապետը Գաբրիէլ վարդապետին երեւելի աշակերտներէն մէկն է, եւ արդէն իր գրաւոր վաստակներովը Վենետկոյ վանքին պարծանքը ըլլալ սկսած էր: Այս երեք վարդապետները՝ Մուրատեան վարժարանը Փատուայէն Փարիզ փոխադրուելէն ետեւ՝ ազգին հետ յաճախ յարաբերութիւն ունենալու առիթ ունեցան եւ տակաւ առ տակաւ ազգին համակրութիւնը գրաւել սկսան իրենց ազգասիրութեամբը, որուն ապացոյցները հետզհետէ ցոյց տուին, նախ՝ 1852 ին Վենետկոյ վանքէն հրատարակուած նախատական անճոռնի պարսաւագրքին դէմ հրապարակաւ բողոքելով. երկրորդ՝ Մխիթարեանց առ Պապն տուած յայտարարութիւնը չստորագրելով, որուն մէջ Հայաստանեայց սուրբ եկեղեցին դատապարտուած էր իբրեւ հերետիկոս եւ մոլորեալ. երրորդ, Մուրատեան վարժարանը գացող լուսաւորչական հայ աշակերտները իրենց հայրենի եկեղեցիէն չուրացնելով, ինչպէս որ կը պահանջէր իրենցմէ Հիւրմիւզեան աբբահայրը:

Այս պատճառներով, Գաբրիէլ վարդապետը 1854 ին հանուեցաւ Մուրատեան վարժարանէն. հետեւեալ տարին ալ Հիւրմիւզեան աբբահայրը անձամբ Փարիզ երթալով, բռնութեամբ զինուորներու ձեռքով վտարելով դուրս ձգեց վարժարանէն ծերունի Սարգիս վարդապետն ու Ամբրոսիոս վարդապետը:

Այս ազգատեաց եւ անարժան գործին վրայ երեք վարդապետները բաժնուեցան ելան Մխիթարեանց միաբանութենէն, եւ իրենց հետ Մուրատեան վարժարանէն ելլող քանի չափ հայազգի աշակերտներուն կրթութիւնը շարունակելու համար, Արեւելեան բազմալեզու վարժարանը բացին Փարիզի մէջ:

Սակայն Հիւրմիւզեան Աբբահայրը գոհ չեղաւ այս ազգասէր եւ բազմավաստակ վարդապետները Մուրատեան վարժարանէն դուրս ձգելով. ուզեց որ անոնց բացած վարժարանն ալ խափանէ, եւ բոլոր զանազան զրպարտութիւններ նիւթեց անոնց դէմ եւ ամեն կերպ նեղութիւն եւ վիշտ հասցունել: Իսկ երեք վարդապետները իրենց առ ազգն ունեցած անձնանուիրութեանը վրայ հաստատ կենալով, իրաւանց եւ ճշմարտութեան պաշտպան եւ ջատագով ըլլալնին աներեւ փորձով մը ցուցընել ուզեցին: Արիաբար որոշեցին պապական լուծը թօթափել եւ իրենց հայրենի Հայաստանեայց Սուրբ Եկեղեցւոյն ծոցը վերադառնալ, ուսկից ժամանակաւ ազխոտութիւնն ու անմիաբանութիւնը զիրենք բաժներ էր 'ի վնաս ազգին եւ 'ի դայթակղութիւն օտարաց: Այս որոշումը 'ի գործ դնելու համար, արժանապատիւ Ամբրոսիոս վարդապետը իւր միւս երկու երեցակցացը կողմանէ երեսփոխանութեամբ մայրաքաղաքս եկաւ, եւ կատարեալ հնազանդութիւն մատուցանելով ամենապատիւ Սրբազան Պատրիարքին, անոր կրօնական իրաւասութեանը եւ քաղաքական իշխանութեանը հպատակեցաւ: Այս հպատակութիւնը Գերապատիւ Տ. Սարգիս եւ Տ. Գաբրիէլ վարդապետներն ալ վաւերացուցին իրենց ինքնագիր նամակներովն ու ստորագրեալ յայտարարութիւններովը: Ասոնցմէ զատ հոգեւոր հպատակութեան նամակներ գրեցին նաեւ առ վեհափառ Տ. Ներսէս Սրբազան Հայրապետն ամենայն Հայոց:

Արժանապատիւ Տ. Ամբրոսիոս վարդապետը մայրաքաղաքիս աթոռանիստ մայր եկեղեցւոյն եւ ուրիշ քանի մը երեւելի եկեղեցեաց մէջ հանդիսաւոր պատարագ մատոյց. նոյնը ըրին նաեւ Փարիզ իր երկու պատուական երկցակիցները Արեւելեան վարժարանին մատրանը մէջ ըստ անխառն արարողութեան եւ ծիսի Հայաստանեայց Սուրբ եկեղեցւոյ:

Երեք ազգասէր վարդապետները նաեւ իրենց Փարիզի մէջ հիմնած Արեւելեան վարժարանը ազգին նուիրեցին, եւ ազգն ալ անոր մէջի բոլոր կահ կարասին գնելով՝ իր պաշտպանութեանը ներքեւ առաւ, եւ յատուկ խնամակալաց ժողովի մը ձեռօք անոր ելքն ու մուտքը հոգալու եւ ամեն կերպով այս երեք բազմարդիւն վարդապետաց ձեռնտու եւ պաշտպան ըլլալու որոշում ըրաւ, որպէս զի դըպրոցը միշտ 'ի բարեկարգութեան եւ 'ի պայծառութեան մնայ: Արդէն միայն մայրաքաղաքէս քառասունէն աւելի աշակերտք խրկուեցան հոն. ուրիշ քաղաքներէ ալ գացողներ կան, բայց անոնց թիւը դեռ յայտնի չէ: Ասոնք եւ վարժարանին մէջ առաջուընէ գտնուած 25 էն աւելի ուսանողքը մէկտեղ հաշուելով, արդէն աշակերտներուն թիւը 70 ի հասաւ, եւ տարակոյս չկայ որ մինչեւ տարեգլուխ 100 էն աւելի պիտի ըլլայ: Ահաւասիկ այս անգամ արժանապատիւ Տ. Ամբրոսիոս վարդապետին հետ գացող աշակերտաց անունները այբուբենի կարգաւ:

Առաքել	Մոմճեան
Գրիգոր	Մալխասեան
Դանիէլ	Քէմհաճեան
Թագւոր	Պարտիզպանեան
Թադէոս	Թուլումճեան
Թադէոս	Յակոբեան
Խաչատուր	Քիւրքճեան
Խաչատուր	Օսեան
Կարապետ	Շահպազեան
Կարապետ	Պարտիզպանեան
Կրօնիդէս	Կիւմիւշեան
Մարտիրոս	Մուրատեան
Մելքոն	Աղէքսանդրեան
Միհրան	Միսաքեան
Մինաս	Միսաքեան
Մկրտիչ	Մուրատեան
Յակոբ	Բարսեղեան
Յարութիւն	Նուրեան
Յօհաննէս	Ալպօեան
Յօհաննէս	Թէրզեան
Յօհաննէս	Միսաքեան
Յօհաննէս	Նուրեան
Յօհաննէս	Փափազեան
Նիկողոս	Բարունակեան
Պետրոս	Միսաքեան
Ռսթէօս	Երկանեան
Ռուբէն	Քէմհաճեան
Սարգիս	Բարսեղեան
Սեպուհ	Տէմիրճիպաշեան
Սեպուհ	Փափազեան
Սերոբէ	Օտապաշեան
Սիմոն	Տաղէսեան
Սիմոնիկ	Փափազեան
Ստեփան	Միսաքեան
Ստեփան	Աւետիսեան

Վահան Այվազեան
Տադէոս Պէժհաճեան
Ֆրանկիւլ Ճէզայիրլեան

Այս երեսուն եւ ութ պատանիներ որոնց մեծագոյն մասը ազգին երեւելեաց զաւակներն են եւ արդէն մայրաքաղաքիս մէջ նախակրթական ուսմունքներով վարժված են, երկուշաբթի օր իրենց ծնողացն ու բարեկամաց հետ Գալաթիոյ Սուրբ Լուսաւորիչ եկեղեցին ժողովեցան, ուր արժանապատիւ Տ. Մկրտիչ Խրիմեան գիտնական եւ ազգասէր վարդապետը գեղեցիկ ատենաբանութիւն մը ընելէն ետեւ ուսումնասիրութեան օգուտներուն վրայ, աղօթքներ ու օրհնութիւններ կարդացվեցան։ Անկից ժամը ութին միջոցները ճանապարհորդ պատանիները Թօփհանէի նաւամատոյցէն շոգենաւ մտան Արժանապատիւ Տ. Ամբրոսիոս վարդապետին հետ, եւ իրենց գորովագութ ծնողքներէն ու սիրելի բարեկամներէն արտասուախառն համբոյրիւ հրաժարելէն ետեւ՝ ճամբայ ելան քաղցր եւ գեղեցիկ յոյսեր թողելով անոնց սրտին մէջ։

Վստահ ենք, որ դուրսերը գտնըւող ազգային հարուստ եւ ձեռնհաս ծնողքներն ալ պիտի փութան իրենց սիրելի զաւակունքն այս վարժարանը խրկելու, որուն մէջ կրթըվողները՝ ինչպէս կը յուսանք, բարեկիրթ, առաքինի, ազգասէր եւ գիտուն անձինքներ ըլլալով՝ իրենց ծնողացը, հայրենակիցներուն եւ բոլոր ազգինպարծանաց ու երջանկութեան առիթներ պիտի ըլլան։

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երեքշաբթի օր օգոստափառ Ինքնակալը Սպարապետի դուռը երթալով զինուորական շքադրամ բաժնել տուաւ եգիպտական զօրքերուն։

Բազմաթիւ պաշտօնականներ ալ Մէճիտիէ պատուանշան ընկալան։

— Երեքշաբթի իրիկուն մայրաքաղաքիս Գաղղիացւոց դեսպանը մեծ ճաշ մը տուաւ իր Թէրափիոյի պալատին մէջ 'ի պատիւ Ռուսիոյ դեսպանին գալուն։ Ի. Դրան բոլոր նախարարները ներկայ էին այս ճաշին։

— Մայրաքաղաքիս մէջ հաստատված նոր Պանքային բաժանորդները երեքշաբթի օր ընդհանուր ժողով մը ընելով՝ հետեւեալ անձինքը գործակալ ընտրեցին կայսերական կառավարութեան հետ այս պանքային ունենալիք յարաբերութիւններուն համար։

Մարգուս Աղայ Սարիմեան
Աբրահամ Աղայ Ալահվէրտեան
Յօհաննէս Աղա Թընկըրեան
Թ. Պալթածի
Ար. Պալթածի
Զ. Ս. Հանսօն
Ժ. Ալէօն
Թ. Պլաք
Զարիֆի
Թուպինի
Ռսիխարի
Տավիտ Վլաւանի։

— Մեծապատիւ Գէորգ աղան Խորասանճեան, որ ասկէց երկու ամիս առաջ Եւրոպա ճանապարհորդելու ելած էր, Փարիզ, Լոնտրա, Պրիւսէլ, Պէռլին, Վիէննա եւ Վենետիկ մայրաքաղաքները պտըտելէն ու տեսնելէն ետեւ անցեալ շաբթու մայրաքաղաքս հասաւ։

Նորին մեծապատուութիւնը Փարիզի Արեւելեան վարժարանին ալ այցելութիւն ընելով, մէջի բարեկարգութիւնը, մաքրութիւնը, ուսանողացհանդստութիւնը եւ վրանին եղած գորովալից խնամքը չափազանց գոհ ըրած են զինքը։

— Սեւ ծովու կայսերական նաւախմբին հրամանատար Ահմէտ փաշան եւ Անատօլուի կայսերական բանակին զօրապետներէն Ալի փաշան եւ Մուսթաֆա փաշան անցեալ երկուշաբթի օր Տրապիզոնէն Կ. Պոլիս հասան Շէֆքէթ շոգենաւով։

— Կայսերական կառավարութիւնը որոշեց, որ Իւսկիւտար Սէլիմիէի զօրանոցին մօտ բարձր հրդեհի աշտարակ (եանկըն գուլէսի) մը շինվի։

— Անցեալ չորեքշաբթի իրիկուն, հայազգի Թիւլպէնտճի Մանասէ աղան Յովակիմեան, ժամը մէկին միջոցները Պէշիկթաշ իր տունը մտնելու ժամանակը երեք չարագործ խրուած յանկարծ վրան կը յարձակին ու կոկորդին դանակով զինքը զարնել։ Հայազգին՝ չարագործներէն մէկը գետինը զարնելով դանակը ձեռքէն կառնէ, եւ կսկսի ազատիլ։ Ձայնը մօտակայ սրճարաններէն լսելով, մինչեւ որ մարդիկ վրայ կը հասնին, եղեռնագործները կը փախչին։ Խեղճը արիւնլուայ տուն երթալով, անմիջապէս պէտք եղած դարմանները կ'ակսին ըլլալ, բայց վէրքերէն մէկը խիստ ծանր ըլլալով, անհնար կըլլայ բժշկել, եւ վերջապէս այս երեքշաբթի առաւօտ մեռաւ։

— Բումէլիի բանակին հաշիւները քննելու համար յանձնաժողովական ժողով մը սահմանվեցաւ Բ. Դրան։ Այս ժողովին նախագահն է Շէվքէթ պէյը, եւ անդամներն են Նաֆի էֆէնտին, Մէլամի էֆէնտին, Ֆէրիք Իսմայիլ փաշան եւ այլն։

— Սիս գաւառին Հայութ ըսված բաժնին քիւրտերը կայսերական իշխանութեան բոլորովին հնազանդելով, իրենց կառավարիչ անուանեցաւ Իւմին էֆէնտին։

— Պէռաթի գաւառին նախորդ կառավարիչ Էթհէմ փաշան՝ առանց կայսերական կառավարութեան հարցընելու Պէրաթի քաղաքապետին՝ պալատը նորոգելուն համար ըրած 24500 ղրուշ ծախքը վճարելու դատապարտվեցաւ։

— Ատանայի կուսակալութեան տակը եղած Պէլան գաւառին կառավարիչ Ֆահրի պէյը՝ ծանր յանցանքի պատճառաւ պաշտօնէն հանվելով՝ Ատանայի ժողովը խրկըվեցաւ քննըվելու համար։

— Անատօլուի կայսերական բանակին սպարապետ Իսմայիլ փաշան՝ Տէրսիմի ապստամբ քիւրտերուն վրայ զօրք խրկելով, գլխաւորներէն մէկ քանին բռնվեցան, ու Երզնկայ բերվելով՝ հոն հաստատված պատերազմական ատեանին յանձնըվեցան։ Երեք հարիւր ապստամբ ալ զէնքը ձեռքերնին բռնըվելով՝ Տրիպօլսոյ Պէնկազի գաւառը պիտի խրկըվին զինուորական ծառայութեան գործածըվելու համար։

— Օգոստափառ Ինքնակալին հըրամանաւը Մէքքէի նախորդ Մութալիպ շէրիֆը՝ որ ապստամբութեանը համար ասկէ քանի մը շաբաթ առաջ Սէլանիկ աքսորված էր, Կ. Պոլիս կանչըվեցաւ։

— Անցեալ չորեքշաբթի Գալաթիոյ հրէից Սինակոկային մէջ կրօնական հանդէսմը եղաւ Գըրիմի պատերազմներուն մէջ մեռեալ Գաղղիացի հրեայ զինուորներուն յիշատակին համար։ Այս հանդէսին ներկայ էին Գաղղիոյ դեսպանին թարգման Մ. Պաթիւ, Հրէից խախամպաշին, Փարիզէն եկող անուանի Մ. Ալպէր Քօհէնը, Մ. Քամօնտօ եւ ուրիշ հրեայ երեւելիներ։

Պատերազմի պաշտօնեայ վեհամայր Մէհմէտ Ռիւշտի փաշան ալ այս հանդէսը պատուել ուզելով՝ կայսերական պահապան զօրաց խումբ մը խրկեց թըմբուկներով եւ դաշնակներով իր բանակի օգնական Աղասի պէյ գնդապետին հետ։ Խախամպաշին Մովսիսական օրինաց մատեանը բացած ժամանակը՝ կայսերական զօրքերը բարեւի կայնեցան զէնքերնին՝ ներկայացընելով, եւ ապա բարեմաղթութիւններ կարդացվեցան օգոստափառ Ինքնակալին, Գաղղիացւոց կայսեր եւ դաշնակից ազգութեանց համար։ Ապա ողորմութիւն ժողովվեցաւ Գաղղիոյ որբերոց համար, որուն գումարը եղաւ 1612 ղրուշ՝ եւ Գաղղիացւոց դեսպանին խրկըվեցաւ։

Նոյն օրը նաեւ Խասգիւղի հրէից դպրոցին քննութիւնը կատարվեցաւ Մ. Ալպէր Քօհէնին ներկայութեամբը, որ նոյն դպրոցին եւ ուրիշ բազմաթիւ ուսումնական հաստատութեանց հիմնադիր եղած է Տաճկաստանի հրէաբնակ քաղաքներուն մէջ։

Հետեւեալ հինգշաբթի օրը Մ. Ալպէր Քօհէն Տէրութեան նախարարներուն այցելութեան երթալէն ետեւ՝ օգոստափառ Ինքնակալին ալ ներկայանալու պատիւ ունենալով, տուեալ տեղեկագիր մը մասյ Երուսաղէմի հրէից հիւանդանոցին վրայօք, եւ Եգիպտոսի Երուսաղէմի ու Կ. Պոլսոյ մէջ հիմնըված հրէից ուսումնարաններուն յաջող վիճակը բերնով հասկըցուց։ Նաեւ Մ. Քօհէն հրէից ազգին երախտագիտութիւնը յայտնելով Կայսերական Խաթթի Հիւմայունին հրատարակած հաւասարութեանը համար, օգոստափառ Ինքնակալը պատասխանեց թէ "Պարտքս կատարեցի,,։ Մ. Քօհէն խնդրեց Նորին կայսերական վեհափառութենէն, որ արքունի բժշկական դպրոցը աւելի շատ տղայք ընդունըվին հրէից ազգէն. նմանապէս Եւրոպա ուսմունք սորվելու համար հրէից ազգէն ալ տղայք խրկըվին։ Այս երկու խնդիրն ալ ընդունըվեցան առատապութ Ինքնակալէն։

— Ամերիկայի Նիւ-Եօրք քաղաքը հրատարակված նոր գիրք մը՝ որուն անունն է "Ուրուրի մը երկուն տարուան կեանքը,, օձերուն խածուածքին դէմ հետեւեալ դեղը կը ծանուցանէ։

"Երբոր շուն մը օձէն խածնըվի, անմիջապէս ծակ մը կը բանայ հողին մէջ ու հոն կը մտնէ մինչեւ որ ուռեցքը անցնի։

"Իմ կարծեօքս այս դեղը ամենէն աղէկն է։

"Իմ ծանօթներէս երիտասարդ մը սրունքէն չարաչար խածվեցաւ։ Ծակ մը բանալ տուի հողին մէջ 20 մատի չափ խորունկ, ու ոտքը մէջը խօթելով՝ ծակին բերանը հողով գոցեցի որ մէջը օդ չմտնէ։ Առաջ ոտքին ցաւը քիչցաւ. բայց քիչ մը ետքը այնչափ սաստկացաւ, որ պարտաւորվեցայ բոլոր ուժս գործածելով բարեկամս արգիլելու որ ոտքը հողին մէջէն չհանէ։ Երեք ժամ ցաւ քաշելէ ետեւ՝ վրան քուն մը եկաւ, որ երկու ժամ տեւեց։ Արթընցած ատենը բոլորովին առողջ ու հանգիստ էր։ Սրունքը քննեցի, տեսայ որ բոլորովին ճերմկեր էր, եւ թոյնը մարմնոյն մէջէն դրեթէ մոդական ծծմամբ դուրս հանվեր էր։,,

— Կայսերական կառավարութեան հրամանաւը ընկերութիւն մը կազմըվեցաւ չորս շոգենաւ բանեցընելու Խրատէի կամուրջէն մինչեւ Այվասար եւ Խասգիւղ։ Շոգենաւերը այն կերպով պիտի շինվին, որ կարող ըլլան կամուրջներուն տակէն անցնելու։

ԵԳԻՊՏՈՍԵԱՆ ԴԱՏԱՍՏԱՆ

ՎԱՐՆԱՅԻ ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ

Յուլիս 6ին տեսնուած* ժողովը

Ապէն փաշային խոհարարի օգնական (աշճի եամաղը) Վարտիկին եղբօրը հարցաքննութիւնը

Հ. Ո՞ր տեսար առաջին անգամ Պուլղարին աղջիկը։

Պ. Ճամբան։

Հ. Արդեօք ընաւ տեսած չունէի՞ր Թուլչա։

Պ. Ոչ։

Հ. Նեռէսա հինգ վեց օր Թուլչա փաշային տունը կեցաւ, գիտեի՞ր։

Պ. Ոչ. բայց իմացայ որ քանի մը անգամ հոն բերեր են։

Հ. Այն ժամանակէն առաջ ալ եկած էր։

Վարտիկ քանի մը պուլղարերէն խօսքեր կը խառնէ իր պատասխանին մէջ։

Հ. Վարտիկ, թէ որ իմ հարցմունքներուս չես հասկընար, ըսէ որ թարգման մը բերել տանք։

Վարտիկ կը պատասխանէ թէ խիստ աղէկ կը հասկընայ։

Հ. Նեռէսա առաջուց ալ եկած էր փաշային տունը։

Պ. Չեմ կարծեր որ անիկա եկած ըլլայ, բայց ուրիշ կիներ եկած էին։

Հ. Որու հետ կուգային։

Պ. Չեմ գիտեր։

Հ. Այն կիներէն մէկուն անունը գիտե՞ս։

Պ. Ոչ։

Հ. Որու համար կուգային։

Պ. Չեմ գիտեր։

Հ. Ո՞ր սենեակը կը խօթէին զանոնք։

Պ. Չեմ գիտեր։

Հ. Այս բանին վրայ միւս ծառաներուն հետ խօսած չունի՞ս։

Պ. Ոչ։

Հ. Չե՞ս գիտեր թէ փաշան երբեմն երբեմն Հիւսէյինին սենեակը կերթա՞ր։

Պ. Ոչ տեսած եւ ոչ լսած եմ։

Հ. Այնպիսի դէպք մը չպատահեցա՞ւ որ քեզի կարծել տար թէ տանը մէջ պահված մէկը կար։

Վարտիկ կը պատմէ թէ օրին մէկը իրեն արգիլեցին մտնել սենեակ մը ուր սովորութիւն ունէր երթալու։

Հ. Վարտանայի քննութեանը մէջ աւելի որոշ կերպով խօսեցար։ Կը հաստատէիր թէ Նեռէսա վեց օր տանը մէջ պահված էր։ Ճշմարիտ էր ըսածդ։

Պ. Ես անոր անունը չէի գիտեր։

Հ. Ուրեմն սուտ խօսեցար Վարտանա։ Վարտիկ տարակոյս կը ցուցընէ այս խօսքը ըսած ըլլալուն վրայ, թէպէտ ատենադպրութիւնները որ իրեն ցոյց կը տրվին՝ ըսած ըլլալը կը հաստատեն։

Հ. Կը ճանչնա՞ս Թուլչացի կին մը որ Շումլըլու կը կոչվէր։

Պ. Ոչ. Բայց Եէնի-Քէօյ եղած ատենիս իմացայ որ այն կինը տուն տարեր է Նեռէսան։

Ո՞վ ըսաւ քեզի ատ։

Պ. Նեռէսա, որ բարկացած էր այն կնկանը դէմ եւ կըսէր "Ալլահ պէլասըն վէրսին,,։

Հ. Որու տունը տարեր է։

Պ. Փաշային։

Հ. Հիւսէյինին սենեակը տարեր է։

Պ. Չեմ գիտեր։

*Տես թիւ 237։

Հ. Ի՞նչպէս կը տանէին :
Գ. Նէտէլա աւելի բան մը չըսաւ ինծի :
Հ. Սաղի տալով կը տանէին թէ ուրիշ կերպով :
Գ. Չեմ գիտեր :
Հ. Այն կինը ուրիշ տեղեր ալ կը տանէ՞ր Նէտէլան :
Գ. Նէտէլա չըսաւ ինծի ատ :

Ատենապետը Վասիլին բրած մէկ յայտարարութիւնը կը յիշէ, որուն մէջ բսած է թէ իր դրացի կօշկակարէ մը անանկ բաներ լսեր է, որ աղջկանը վարուցը համար աղէկ վկայութիւններ չեն:

Հ. Վասիլ, աղէկ մտածէ քու տարաժամելի վիճակիդ վրայ : Ամբաստանութիւնը քեզ կամակից կը համարի սոսկալի եղեռնագործութեան մը : Աղջիկ մը սպաննըւեր է քու առջեւդ, եւ գրեթէ քու ձեռքերիդ մէջ : Այս ոճիրը քու աչքիդ առջեւ պատրաստըւեցաւ, աչքիդ առջեւը կատարւեցաւ, ու դուն բան մը չըրիր, բան մը չըսիր արգիլելու համար : Հիմա մենք բուն յանցաւորները գտնել կուզենք, ճշմարիտը հասկընալ կուզենք, ու դուն փոխանակ մեզի օգնելու որ գըտնենք, կը ջանաս մեզ խաբելու : Ճշմարիտը խօսելդ քեզի օգտակար կըլլայ : Կօշկակարը քեզի ի՞նչ բսաւ :

Գ. Կօշկակար Նիքօլին օր մը տուն մը ցուցընելով բսաւ ինծի . « Նայէ սա դէմացը, աղջիկ մը կայ » :
Հ. Ուրիշ բան մը չըսա՞ւ :
Հ. Ոչ:
Հ. Ուրիշ մէկը խօսք մը չըրա՞ւ քեզի անոր համար :
Գ. Ոչ:
Հ. Նէտէլային տունը, ընտանիքը կը ճանչնա՞յիր :
Գ. Ոչ:
Հ. Թէ որ հայրը տեսնայիր նէ կը ճանչնայի՞ր :
Գ. Ոչ:

Ատեանը վերցաւ ու յաջորդ երեքշաբթի օրուան մնաց :

Յուլիս 10 երեքշաբթի օրուան ատեանը

Ատեանին անդամները ամբողջ են : Իմացուած ըլլալով որ Սալիհ փաշան այսօր ատեան պիտի ելլէր ու քննըւէր, ունկնդիրներուն թիւը ամեն ժամանակէ աւելի շատ էր : Բազմաթիւ երեւելի անձինք կան ունկնդիրներուն մէջ . մասնաւորապէս կը տեսնըւին Բ. Դրան մեծ ատենադպիր Էֆիֆ պէյը, Էմին էֆէնտին, Ալի Նէճհատ էֆէնտին եւ այլն, դեսպանատանց թարգմաններ, Գաղղիացի սպաներ եւ քահանայ մը :

Նէտէլային հայրն ալ ունկնդիրներուն մէջ է, եւ քանի մը վայրկեան առաջ մեռնուն աչքը անոր վրայ դարձաւ :

Սալիհ փաշային ծառայ Րէֆաթին երկրորդ հարցաքննութիւնը

Յայտնի է որ Րէֆաթ նախընթաց ատեաններին ալ ներկայացաւ, եւ Վառնայի քննութիւններուն մէջ բրած պատմութիւններուն վրայ ատենապետը իրեն բան մը հարցուցած ժամանակը՝ ասոր բաները ուրացաւ : Ասոր վրայ ատենապետը քաղցրութեամբ յորդորեց զինքը որ մտածէ եւ ամեն բան տեղը 'ի տեղը միտքը բերէ, իմացընելով՝ որ նորէն կանչըւած ատենը պէտք է ճշմարիտը խօսի:

Ատենապետը : Թուրքայէն ելլելուդ հինգ կամ վեց օր առաջ Գուլղարին աղջիկը տեսա՞ր Սալիհ փաշային տունը :
Րէֆաթ : Ոչ:
Հ. Աղէկ մտածէ տալիք պատասխաններուդ վրայ : Օր մը խոհանոցը տանող սանդուղքէն իջած ատենդ՝ չտեսա՞ր զանիկա Մէհմէտին հետ որ եւելէն կերթար : Երկուքն ալ սուրճի սենեակը չմտա՞ն :
Գ. Չտեսայ :
Հ. Հիւսէյին երկու սենեակ ունէր իր ձեռքը, որոնց մէկը միւսին մէջ կը բացւէր : Չտեսա՞ր Հիւսէյինը որոնցմէ սենեակը մտնելով դուռը վրայէն կղպեց :
Չ. Ոչ:
Հ. Փաշային միայնակ այն սենեակը մտնելը տեսա՞ր :
Գ. Ամենեւին :
Հ. Հիւսէյինին քովը չէ՞իր մտներ եղեր ծառայութեան համար :
Գ. Այո . կրակ, ջուր տանելու եւ ծխափողները փոխելու համար :
Հ. Օր մը Հիւսէյին ներս մտած ատենը քեզ սենեակին մէջ տեսաւ նէ բարկութեամբ չըսա՞ւ քեզի « դուրս ելիր » :
Գ. Չեմ յիշեր :
Հ. Ուրեմն չէ՞իր գիտեր որ Գուլղարին աղջիկը ներսի սենեակն էր :
Գ. Չէի գիտեր :
Հ. Չտեսա՞ր Հիւսէյինը որ աղջիկը արտաքնոց կը տանէր :
Գ. Ոչ:
Հ. Բայց դուն անանկ վկայեցեր Վառնա եղած ատեններդ . այն ժամանակը այս եղելութիւնները դեռ նոր կատարւած ըլլալով՝ աւելի աղէկ հաստատւած էին յիշողութեանդ մէջ : Ատենապետը Վառնա եղած քննութեան մէկ կտորը կը կարդայ, որուն մէջ կը տեսնըւի, որ Րէֆաթ այն ժամանակը հաստատեր է ինչ որ հիմա կուրանայ :
Հ. Ահա քու այն ժամանակը բրած վկայութիւններդ :
Գ. Ես ատանկ բան մը չեմ բսած :
Հ. Խստութեամբ : Րէֆաթ . դուն մեր համբերութիւնը չարաչար գործածեցիր : Ստութեան ճամբուն մէջ մտար որուն մէջէն քեզ դուրս չեն կրնար կոր հանել մեր բոլոր բրած յորդորանքները : Սուտ վկայութիւններովդ դատաստանը կը նախատես : Ասոր համար պէտք է որ պատժըւիս : Ատեանը քեզ վկայութենէ ինկած կը վճռէ :

(Հոն սպասող պահապան զինուորին) : Առ Րէֆաթը բանտ տար, ու շղթայի զարկ :

Րէֆաթ դուրս կելլէ առանց խօսելու :

Մնացեալը հետեւեալ թիւերով,

ԾԱՆՈՒՑՄՈՒՆՔ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԴԴԷՄ
ԿՈՆԴԱԿԻՆ
Որ հրատարակեցաւ
Հռովմէական Հայոց եկեղեցեացը մէջ
1856 Յուլիս 22 ին յաւուր կիւրակէի :

Այս անունով տետրակ մը հրատարակըւեցաւ անցեալ շաբթու Արապեան Երից Եղբարց տպարանէն : Մայրաքաղաքիս ամեն հայ գրավաճառներուն քով կը գտնըւի :

ՆԵՐՍՕՎԷՎԸ

[illegible]

Բանասիրական գեղեցիկ պատմութիւն մըն է Պիւլբիւլեան Գ. Յովսէփին տպարանէն հրատարակուած :

Մայրաքաղաքիս ամեն հայ գրավաճառներուն քով կը գտնըւի :

Յարգամեծար հրատարակիչ Մասիս լրագրոյն :

Կը խնդրեմ որ բարեհաճիք ձեր յաջորդ լրագրոյն մէջ ծանուցանել թէ Ս. Մ. Մինասեան աղան օգոստոս ամսուն 15 երորդ օրը Պոլիսէն մեկնեցաւ Ամերիկա երթալու : Իր որ ունեցած վաճառականական գործքը յանձն ծ ըլլալով Ս. Մ. Մինասեան եւ Ըն. (ընկերք) անուն ընկերութեան մը, կը խոստանայ որ Ամերիկայի շահավաճառութեան ապրանքներ խիստ դիւրագին պայմաններով, եւ ով որ կուզէ այնպիսի գործ մը ընել, նամակաւ կամ անձամբ կրնայ ծանուցանել տորապրելոյն՝ նոյն խել Ս. Մ. Մինասեանին Մաղազային մէջ.

Վ. Աւետիս :

Մասլաքի [illegible] (պատատ) [illegible]

[illegible]

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ՓՈՂԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ (ԿԱՄԲԻՕ) ԳԻՆԵՐԸ
ԹՂԹԱԴՐԱՄՈՎ ԱՌԱՆՑ ՍԱԿՈՆԹՕՅԻ

7 ՕԳՈՍՏՈՍ

			Ղուրուշ
Լոնտրա 31 օր պայմանաժամ			....
„ 3 ամիս		„	120½-119½
Փարիզ	„	„	
Մարսիլիա	„	„	189-187
Ամստերտամ	„	„	....
Վիեննա	„	„	472
Թրիեստ	„	„	
Լիվօռնօ	„	„	
Ճէնօվա	„	„	187 ....
Օտեսա	„	„	......

ԴՐԱՄՈՑ ԱՐԺՕՂՈՒԹԻՒՆԸ ԹՂԹԱԴՐԱՄՈՎ

15 ՕԳՈՍՏՈՍ

Օսմանեան լիրա Մէճիտիէ	111	30
Անգղիական լիրա	121	30
Գաղղիոյ 20 ֆրանքնոց ոսկի	97	
Ռուսաց իմփէրիալ	100	
Աւստրիոյ տուքաթ	57	30
„ Մաճառ	57	
Մէճիտիէ 20նոց ոսկի	25	
„ „ արծաթ	22	18
Հինգ ֆրանքնոց արծաթ	24	20
Գորգոյլնոց	19	10
Քօլօնաթօ	28	
Բէշլիկ	26	
Սօֆորին	170	
Մահմուտիէ ոսկի	102	
Հինգլոց տուտնուկ, հազարին	50	

---

51 Կ. ՊՈԼԻՍ ՕԳՈՍՏՈՍ

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՌԱՅԻ ԳԻՆԵՐԸ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԼԻ ՐԱՆ 138 ՂՈՒՌՈՒՇ ՀԱՇՈՒԵԼՈՎ.

Լայն	Երկար		Գին կտ.
2 [illegible]	17	Ամերիկ. կտաւ	15 . 16
„ „	20	„ „	17 . 18
կէսնոց	„	Անգղիական „	18 . 20
„	„	„ ծանր [illegible]	22 . 26
6 [illegible]	„	„ կտաւ	27 . 30
2 չորս	„	„ „	36 . 38
կէսնոց	„	Մէտպէ	27 . 28
6 [illegible]	„	„ „	36 . 37
2 „	24	Չամբուռ	22 . 23
կէսնոց	„	„ „	25 . 26
5 [illegible]	„	„ „	27 . 29
կէսնոց	„	„ „ „	30 . 32
6 [illegible]	„	„ „ „	35 . 36
կէսնոց	„	Ամերիկեան Կտաւ 26	60 . 66
6 [illegible]	„	„ „ „	70 . 75

Ամերիկեան կերպասներու

Լայն	Երկար	Երկու		Գին
2 [illegible]	24	3	Թ. մարմաներ	19 . 20
„	„	5	„ լման	23 . 35
„	„	6	„ „	38 . 48
„	„	7	հասարակ նեղ	40 . 44
„	„	„	ծանր մաքրածք	58 . 62
5 „	36	6	ամերիկան նեղ	40 . 45
„	„	8	„ „	48 . 52
„	„	9	„ լման	60 . 62
„	„	11	„	48 . 80
7 „	26	„	„	77 . 80
կէսնոց	36	11	Թիֆթիք քեմար	78 . 80
կէսնոց		6½	„ ծանր	55 . 56

Խառնըւած կերպասներու

Լայն	Երկար			Գին
5 [illegible]	12	Բաթիսթա	կտաւ	28 . 30
„	„	„ ծանր	„	40 . 60
2 չորս	24	„ չիֆոն	„	55 . 56
6 [illegible]	„	Պոլի [illegible]	„	29 . 30
խամ	„	„		
„	„	„ չիֆոն	„	60 . 65
„	„	„ [illegible]	„	65 . 70
„	„	„ [illegible]	„	80 . 85
կէսնոց	38	Բալիքօն կտաւ	„	55 . 65
„	„	Խամ .	„	65 . 75
6 [illegible]	„	„	„	95 . 100
կէսնոց	40	Մադափօլ	„	45 . 50
„	„	„ ծանր	„	70 . 80
5 [illegible]	„	„	„	88 . 90
6 „	„	„	„	95 . 100
կէսնոց	37	„ ներկուած	„	50 . 55
2 [illegible]	24	Ալկինաթօ կտաւ	„	35 . 36
27 „	„	„ „	„	3 ,
6 [illegible]	Բաթիքէ	„	„	3½
„	[illegible]	„	„	4½
[illegible]		„	„	4½

Հասարակ մանած :

	Ա. Եր.
10 լիտրա նումերօ 6—12 բերձ օխան	16 .
„ „ 8—14 „ „	16 .
„ „ 12—20 „ „	17 .
„ „ 16—24 „ „	18 .
„ „ 20—30 „ „	19 .

Չիթի կերպասներու :

Լայն	Երկար		Գին
7 [illegible]	28	Թուրքուանմա պասմա	32 . 33
„ „	„	Լամփիեր „	45 . 46
„ „	22	ամերիկ ալ պասմա չարչը	100 . 110
2 [illegible]	10	Պասմա ֆերմայէշ	11 .
„ „	„	Օսմանեան Լաքիր	16 . 20

Վիեննայի ու Զուիցցերիի ապրանք :

	Ա. Եր. Ա. Եր.
10 [illegible] „	5 ,
9 „ „ „ „ „	4 ,
„ „ հասար „ „ „	4¾
8 „ „ „ „ „	3 ,
2 2 Կէմպրիք շալեր „	56 .
Խալիշերայի „ „	51 .
Ձիւթանայի պաւլոմ	37 .

ԱՐՄՏԻՔ

Ցորեն Անատօլուի կարծր	քիլէն	33	
„ Րօտոսթի	„	„	82 . 30
„ Իսմայիլի	„	„	35 .
„ Կալաչի	„	„	
„ Թայգան	„	„	37 . 42
„ Րօտոսթի կակուղ	„	31 .	
Եգիպտոսցորեն Կալաչի	„	18 19	
„ Իպրայիլի	„		
„ Անատօլուի	„	19 .	
Գարի Րօտոսթի	„	13 15	
Ալիւր Թէքիրտաղ		2 . 30	
„ Բ. տեսակ	„	2 ,	
Բրինձ Ռէշիտ	„	3 , 30	

Վաճառատունը մէջ կայ ընդամենը 0,2000 0 քիլէ ցորեն եւ 50,000 քիլէ գարի :

Այս լրագիրը շաբաթը անգամ մը կ'ելլէ չորեքշաբթի օրերը : Ով որ ուզէ կրնայ ստորագրըւիլ, Կ. Պոլիս՝ Չինիլի խանը լրագրոյս գրասենեակը : Իսկ դուրսերը հոգաբարձուներն են .

Իզմիր՝ Սարգիս աղա Աղաբեկեան :
Ադրիանուպօլիս՝ Գալուստ աղա Տ. Գրիգորեան
Անգիւրիա՝ Յովհաննէս աղա Պահճէպանեան :
Պրուսա՝ Սերովբէ աղա Պալըգճեան :
Կեսարիա՝ Մահտեսի Կարապետ աղա Ֆընտըքեան :
Տրապիզոն՝ Յակոբ աղա Գարակէօզեան :
Կարին՝ Յակոբ աղա Խոսրովեան :
Եոզ՝ Յակոբ աղա Պըյըգլեան :
Պիրճիկ՝ Յակոբ աղա Մանի :
Նիկոմիդիա՝ Գ. Ա. Մուրատեան :
Թէքիրտաղ՝ Մահտեսի Նշան աղա :

Ուրիշ քաղաքներէ ստորագրըւիլ ուզողները՝ աս տեղերէն մէկուն հետ կրնան թղթակցիլ :

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՄԱՍԻՍ ԼՐԱԳՐՈՅ
Կ. ՊՈԼԻՍ . ՉԻՆԻԼԻ ԽԱՆ